

Jaarverslag Waterlands Archief 2006

ALGEMEEN

2006 was voor het Waterlands Archief het jaar, waarin Oscar Henar als archivaris werd opgevolgd door Fenna Brouwer, die op 1 september 2006 aantrad als het nieuwe diensthoofd.

BESTUUR EN ORGANISATIE

De opheffing van de Waterlandraad van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland (ISW) per 1 januari 2006 had voor het Waterlands Archief als gevolg dat het Algemeen Bestuur van het ISW sindsdien uit de dezelfde leden bestaat als het Dagelijks Bestuur van het ISW. Verder veranderde de stemverhouding in zoverre dat het aantal stemmen van een bestuurslid afhankelijk is van de grootte van de vertegenwoordigde gemeente. De administratieve en organisatorische ondersteuning door het ISW werd in toenemende mate uitbesteed (boekhouding en salarisadministratie). De juridische ondersteuning bleef onder verantwoordelijkheid van het ISW.

Financiën

Voor de financiële positie van het Waterlands Archief wordt verwezen naar de jaarrekening 2006.

Personeel

De totale formatie van het Waterlands Archief bedroeg eind 2006 7,5 fte, verdeeld over 10 medewerkers (freelance medewerker niet meegerekend). Op directieniveau werd Oscar Henar als archivaris opgevolgd door Fenna Brouwer. Het Waterlands Archief kon ook dit jaar weer een beroep doen op een aantal vrijwilligers, die belangrijk werk verrichtten op het gebied van de ontsluiting van archieven en collecties, bij het website beheer en bij educatieve projecten. Verder waren twee medewerkers van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op detacheringbasis werkzaam in het gebouw van het Waterlands Archief.

OR en PVT

De werkzaamheden in de Ondernemingsraad van het ISW (het personeel van het Waterlands Archief wordt hierin vertegenwoordigd) bestonden voornamelijk uit de voorbereiding van de vorming van een

Personeels Vertegenwoordiging voor het Waterlands Archief.

Deskundigheidsbevordering

Door de medewerkers werden in 2006 cursussen of opleidingen gevolgd op het gebied van Management, Digitaal Depotbeheer en Archiefassistent. Daarnaast werden congressen, symposia en studiedagen bijgewoond op het gebied van Digitaal Erfgoed, het Kwaliteitshandvest Dienstverlening, Acquisitiebeleid Particuliere Archieven en het beheer van beeldmateriaal. Ook werd deelgenomen aan de herhalingscursus Bedrijfshulpverlening.

Gebouwbeheer en ICT

In 2006 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de mate van vervuiling in de luchtbehandelingskanalen. De geconstateerde vervuiling is vervolgens aangekaart bij de gemeente Purmerend (als eigenaar van het gebouw). Het probleem is vooralsnog niet opgelost. De warmteregelende apparatuur is, ondanks aanpassingen in het voorgaande jaar, ook in het afgelopen jaar weer een zorgkind gebleven. In de zomer loopt de temperatuur in het gebouw veel te hoog oploopt. Het aanbrengen van zonwering blijft dan ook gewenst. Verder zijn er enkele kleine aanpassingen in het gebouw aangebracht, zoals een nieuwe vloerbedekking in de studiezaal, de plaatsing van twee vitrinekasten en de vervanging van de verlichting in studiezaal.

In 2006 vond reorganisatie van het computernetwerk plaats. Hierdoor is de toegankelijkheid aanzienlijk verbeterd. Daarnaast is het software pakket Office 2003 geïnstalleerd en heeft de jaarlijkse systeemcontrole plaatsgevonden. De samenwerking met de systeembeheerder (de firma Vogelpoel te Wormer) verloopt naar volle tevredenheid. Tevens zijn de in gebruik zijnde geautomatiseerde systemen (postregistratie, uitleenregistratie, bibliotheekcatalogus en archieftoegangen) aangepast en verbeterd.

TAAKUITVOERING

Toezicht op het beheer van niet overgedragen archieven

In het kader van het toezicht op het beheer werden inspectiebezoeken gebracht aan de gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, Waterland, Wormerland en Zeevang. Tevens werden alle ISW gemeenten over hun archivering geadviseerd. Zo werden de vernietigingslijsten nagekeken en werd advies gegeven bij de overdracht van de milieudossiers van de gemeenten

Landsmeer, Wormerland en Waterland aan de Milieudienst IJmond-Waterland. De gemeente Purmerend is geadviseerd over de procedure bij de digitalisering van de milieuvergunningen en over de bewaring van (digitale) foto's. Bij de inspectie en advisering van de gemeenten werd nauw samengewerkt met de provinciale archiefinspectie Noord-Holland. In de maanden september - december werd door de nieuwe archivaris kennis gemaakt met de afdelingen Documentaire Informatievoorziening (DIV) van alle Waterlandse gemeenten en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Acquisitie

In 2006 waren er belangrijke aanwinsten met name m.b.t. het notarieel archief en de particuliere archieven, waaronder materiaal van de papierfabriek Van Gelder Zonen te Wormer.

Beheer en ontsluiting

Het Waterlands Archief beheert ruim 3 strekkende kilometer (km') aan archief. Daarvan wordt 1881 m' ingenomen door archieven van gemeenten en gemeentelijke instellingen (het ISW-archief daarbij inbegrepen), 738 m' door archieven van waterschappen en ruim 434 m' door archieven van kerken en andere particuliere organisaties. Naast deze ruim 3 km' archief beschikt het Waterlands Archief over een bibliotheek met ruim 4600 publicaties en tijdschriften en over een collectie kaarten, prenten en foto's, die ongeveer 175 m' beslaat.

Voor raadpleging geschikt gemaakt werden: het archief van de Gereformeerde kerk en Samen op Weg gemeente Purmerend 1887-2000; het archief van de Maerten Donck Mavo te Wormer 1966-1995; de notariële archieven Beemster 1916-1925; Edam 1915-1925; Monnickendam 1915-1925; Oosthuizen 1916-1925 en Purmerend 1916-1924; een gedeelte van het archief van de gemeente Edam- Volendam 1947-1970. Daarnaast is een begin gemaakt met het zuurvrij verpakken van het archief van de gemeenten Beemster 1813-1910 en Edam- Volendam 1947-1970. Verder werd gewerkt aan de inventarisatie van de gemeentearchieven van de gemeente Beemster (periode 1970-1990), de gemeente Middellie, de gemeente Warder, de gemeente Kwadijk, de gemeente Wijdewormer en de gemeente Wormer; de bouwvergunningen van de gemeente Purmerend 1850-1924, de gemeenten Den IJp, Purmerland en IJpendam, alsmede aan de verdere ontsluiting van de kadastrale leggers.

In december zijn in het secretarissen overleg Waterlandse gemeenten door de nieuwe archivaris

voorstellen gedaan voor de oplossing van de achterstanden in de ontsluiting van gemeentelijke archieven uit de periode 1930-1970.

De digitale raadpleging van archieven werd sterk verbeterd door het converteren van bestaande, in tekstverwerkingsprogramma's opgemaakte inventarissen in PDF en deze op de website beschikbaar te stellen. Ook werd een deel van het veel geraadpleegde notarieel archief van Edam (16e-18e eeuw) voor het publiek digitaal beschikbaar gesteld én doorzoekbaar gemaakt.

Topografisch-historische atlas

Uit de collectie kaart- en beeldmateriaal (de z.g. topografisch-historische atlas) van het Waterlands Archief zijn in 2006 bij de firma Pictura te Heiloo opnieuw een groot aantal foto's (ruim 12.000) gedigitaliseerd en door opname in de Beeldbank van het Waterlands Archief ook via het internet raadpleegbaar gemaakt. Dat is een toename van 20 % t.o.v. 2005. Daarnaast werden nieuwe aanwinsten geordend en beschreven. Voorts werden bezoekers geadviseerd ten aanzien van illustraties van boeken of periodieken of bij de inrichting van tentoonstellingen. Tevens werd structureel contact onderhouden met het Purmerends Museum en andere erfgoedorganisaties in de regio. Als bijzonder project kan genoemd worden: de beeldredactie van het inmiddels gepubliceerde Gedenkboek '1000 jaar Edam'.

Bibliotheek

Dit jaar werden voor de bibliotheek verschillende publicaties aangekocht zowel op het terrein van de geschiedenis van Waterland als op het gebied van de archivaliek. Dit laatste in het kader van de deskundigheidsbevordering van de eigen medewerkers.

Beschikbaar stellen

De door het Waterlands Archief beheerde archieven en collecties werden – zowel door overheid als burger - geraadpleegd vanwege hun functie als administratief en juridisch geheugen. Daarnaast vond raadpleging van de archieven en collecties plaats als bron voor historisch onderzoek, dus vanwege de functie als cultureel erfgoed. Dit laatste gold voor grofweg driekwart van de bezoekers van de studiezaal. Behalve met genealogie, hielden zij zich in toenemende mate bezig met onderzoek naar de lokale en regionale geschiedenis van Waterland.

Bezoek studiezaal en website

Het totale aantal bezoeken op de studiezaal in het jaar 2006 bedroeg 2345. Die werden afgelegd door 873 verschillende bezoekers. Daarnaast bezochten ca 300 scholieren in klassenverband het Waterlands Archief (waarvan ca 200 tijdens het jaarlijkse ‘Rondje Cultuur’). De cijfers laten een consolidering van de (fysieke) bezoekersaantallen zien. Daarnaast staat een gestage toename van het ‘virtuele’ bezoek van de website van het Waterlands Archief: 13.882 digitale bezoeken tegenover 12.878 in 2005. Een stijging van bijna 8 %. Hieruit zou kunnen worden afgeleid, dat het virtuele bezoek vooralsnog niet ten koste gaat van het ‘fysieke’ bezoek. Verder werd ook dit jaar een groot aantal mondelinge en schriftelijke verzoeken om informatie afgehandeld.

Voorlichting en educatie

In 2006 kwam het Waterlands Archief weer meermalen in het nieuws, vooral bij evenementen of open dagen zoals Open Monumentendag en Landelijke Archievendag. Daarbij verschenen ook enkele publicaties (artikelen) van eigen medewerkers. Ook de voor onderwijsdoeleinden samengestelde historische Canon van Waterland (als regionaal complement van de landelijke Canon van de Nederlandse geschiedenis) kwam breeduit in de krant. Daarnaast zag een nieuwe editie van het jaarlijks verschijnende Jaarboek Waterland het licht.

Actief deelgenomen werd aan de Historische Markt Purmerend (januari), de Open Monumentendag (september) en de Landelijke Archievendag (oktober).

De Open Monumentendag ging vergezeld van een kleine expositie in het Waterlands Archief. Op de Landelijke Archievendag werd open huis gehouden, waarbij velen een blik achter de schermen kwamen nemen. De daarop volgende ‘week van de geschiedenis’ werd ingeleid met een lezing door Theo Meder van het Meertens Instituut te Amsterdam, georganiseerd i.s.m. de Openbare Bibliotheek. Eveneens samen met de Bibliotheek Waterland werd in januari de jaarlijkse Nieuwenhuijzenlezing georganiseerd, met als spreker Hans Goedkoop van het TV-programma ‘Andere Tijden’. Wat exposities betreft is in het voorjaar van 2006 door de Bibliotheek Waterland in samenwerking met het Waterlands Archief een tentoonstelling ingericht van foto’s van fotograaf Cor Jaring.

Om nieuwe doelgroepen te trekken (jongeren) heeft het Waterlands Archief het afgelopen jaar verschillende educatieve activiteiten ontplooid. Gezien de beperkte tijd daarvoor, is dankbaar gebruik gemaakt van vrijwilligers, met name bij de samenstelling van lesbrieven. Daarnaast hebben een aantal schoolklassen uit zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs het archief bezocht. Met als hoogtepunt het bezoek van leerlingen uit de 2e en 3e klassen van het voortgezet onderwijs in het kader

van het jaarlijkse Rondje Cultuur. In september bezocht een 30-tal studenten van de opleiding Archivistiek B (HvA) in het kader van de module E-Cultuur, het Waterlands Archief om het Beeldbank project nader te analyseren. Verder werd ook in het afgelopen jaar weer de cursus 'paleografie' (lezen van oud schrift) gegeven.

Ondersteuning historisch onderzoek

Het Waterlands Archief heeft in zijn rol als centrum voor regionaal historisch onderzoek zijn steun gegeven aan allerlei vormen van historisch onderzoek zoals de samenstelling van het Gedenkboek 'Edam, 1000 jaar geschiedenis van een stad', het boek over het huis 'De Meeuwen' te Edam en de publicatie over het stadsrecht van Edam van Joost Cox. Verder werd het New Town Institute i.o. bijgestaan bij het inventariseren van bronnen op het gebied van stadsuitbreiding en urbanisatie.

Samenwerking

Naast de goede samenwerking met de naastgelegen Bibliotheek Waterland werd ook de samenwerking met andere regionale organisaties op erfgoedgebied gecontinueerd. Behalve historische verenigingen, oudheidkamers en plaatselijke musea, gaat het daarbij tevens om het Comité Open Monumentendag van de gemeente Purmerend. Meer vakinhoudelijk van aard is de samenwerking in het kader van de DIVA erfgoedkoepel voor de documentaire informatie en het archiefwezen, de Kring van Noordhollandse archivariissen en andere beroepsverenigingen of overlegvormen.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In 2006 is hard gewerkt aan de uitdagingen waar het voor staat, zowel op het terrein van archiefbeheer, als in de sfeer van het publieksbereik. Voor een relatief kleine instelling als het Waterlands Archief werd en wordt in dat opzicht goed gepresteerd. Tegelijk kan echter óók worden vastgesteld, dat de in 2005 in het Bedrijfsplan voor het Waterlands Archief geconstateerde knelpunten (m.n. wat de personele bezetting betreft) niet zijn opgelost, waardoor niet alle gewenste doelen altijd gehaald konden worden. Wél is dit jaar een begin gemaakt om door middel van gerichte deskundigheidsbevordering de kwaliteit en de output binnen de eigen organisatie te verhogen.